

SPOŁECZNE FUNKCJE LASU ELEMENTEM PROGRAMU PUBLIC RELATIONS LEŚNEGO KOMPLEKSU PROMOCYJNEGO „SUDETY ZACHODNIE”

Zbigniew Kamiński

Streszczenie

Las i jego rola w środowisku przyrodniczym i krajobrazie, jego znaczenie dla gospodarki to czynniki wywołujące dyskusję leśników ze społeczeństwem. Leśnicy doskonale rozumieją, że są jedynie zarządcami majątku Skarbu Państwa, który jest im powierzony. To społeczeństwo decyduje o przyszłości lasów będących naszym wspólnym dobrem. Sytuacja ta stawia pracowników Lasów Państwowych (LP) przed bardzo ważnym zadaniem. Ta grupa zawodowa musi od nowa spojrzeć na prawa obowiązujące w biocenozie leśnej; prawa wzajemnego współzycia i powiązania człowieka ze światem fauny i flory. Leśnik nie tylko musi uzmysłowić sobie fakt, że człowiek nie jest panem przyrody, lecz tylko jej małą częścią uzależnioną od ogólnych praw natury, ale także tę prawdę potrafić przekazać innym bez względu na posiadaną przez nich świadomość ekologiczną. Jednak jak spełnić ogromne oczekiwania społeczeństwa, jak to pogodzić z silnie rosnącą antropopresją przy ograniczonych możliwościach kadrowych, organizacyjnych i finansowych? Wreszcie jak zapewnić pluralizm w edukacji leśnej społeczeństwa? To tylko niektóre z trudnych pytań stawianych pracownikom LP w tzw. leśnych kompleksach promocyjnych.

Słowa kluczowe: funkcje lasu, leśny kompleks promocyjny, komunikacja słowna

FOREST SOCIAL FUNCTIONS AS THE ELEMENT OF PUBLIC RELATION PROGRAM OF “SUDETY ZACHODNIE” FOREST PROMOTIONAL COMPLEX

Abstrakt

Forest and its function in natural environment and landscape, its importance to economy are the factors arising discussion between foresters and society. Foresters perfectly understand that they only administer the property of the State Treasury. It is the society that decides about the future of forests being our common wealth. Such situation sets the State Forests (SF) employees a very important task. This professional group must again look into the laws governing forest biocenosis; rules of interrelation

of man and world of fauna and flora. A forester must realize the fact that man is not superior to nature, but only its small part dependent on general nature laws. Furthermore, a forester must know how this truth should be communicated to others regardless their ecological awareness. How then one should meet enormous expectations of the society, and how to manage this with the fast growing anthropogenic impact on the environment and limited staff, organizational and financial capabilities? Finally, how to ensure pluralism in forest education of the society? These are just some of the difficult questions asked to SF employees in so called forest promotional complexes.

Key words: forest functions, forest promotional complex, verbal communication

Leśny Kompleks Promocyjny „Sudety Zachodnie” jest jednym z najmłodszych i najmniejszych, ale jest już bardzo bogaty w doświadczenia. Urokliwy, z niepowtarzalnymi w skali Europy atrakcjami przyrodniczymi, obejmuje lasy górskie nadleśnictw: Szklarska Poręba i Świeradów. Powstał na bazie największej kłęski ekologicznej w ekosystemach leśnych. Najdalej wysunięte na zachód pasmo Sudeków było w latach 80. miejscem nie tylko wielkoobszarowego uszkodzenia drzewostanu, ale destrukcji i rozpadu całego ekosystemu leśnego. Na zamieranie lasów w wyższych położeniach górskich, bardzo znaczący wpływ miało synergiczne oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza ze stresującymi warunkami biotopu. Niekorzystne warunki chorobotwórcze potęgowały swoje oddziaływanie, powodując zamieranie ekosystemów leśnych.

Ryc. 1. Proces zamierania lasów w Sudetach najlepiej obrazuje model „choroby spiralnej”
Fig. 1. Process of forest decay in Sudety is best pictured in model of “spiral illness”

W modelu choroby spiralnej (ryc. 1) ujawnia się szczególną rolę imisji przemysłowych. Napędzające się samoistnie zjawisko doprowadza nie tylko do śmierci drzewostanu, lecz do rozpadu ekosystemu i likwidacji lasu jako formacji roślinnej. W tym modelu chorują nie tylko drzewa. Patologiczne zmiany zachowań i funkcji dotyczą organizmów na wszystkich poziomach troficznych. Uszkodzona została gospodarka energetyczna ekosystemu leśnego na powierzchni ponad 15 000 ha.

Dzisiaj Góry Izerskie (fot. 1, 2) to wielkie bezkresne przestrzenie, tajemnicza historia, bezdroża, miejsca mroczne, smutne i przynębiające a jednocześnie przepiękne krajobrazy, unikatowe skarby przyrodnicze. Wobec rosnącej antropopresji konieczne są działania podjęte na korzyść środowiska przyrodniczego Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Sudety Zachodnie”. Las izerski o wysokich funkcjach społecznych będzie taki, jakie będzie społeczeństwo. Dlatego tak ważne jest utrzymanie ciągłej komunikacji ze społeczeństwem oraz wysokiego poziomu prowadzonej tutaj edukacji leśnej. Komunikacja społeczna realizowana jest wielokierunkowo, wykorzystywane są wszystkie możliwe narzędzia do osiągnięcia wysokiej reputacji. Oprócz osiągnięć leśników w ratowanie izerskiego lasu, ważny jest obecnie wizerunek taki jak stan lasu, jakość usług, czy też obecność w mediach i stronach WWW. Do prowadzenia świadomej komunikacji wykorzystywane są wszystkie media, nawet te ogólnopolskie. Liczne artykuły w prasie czy też przekazy telewizyjne wynikają z dużej potrzeby informowania społeczeństwa o funkcjach lasu i o zrównoważonym rozwoju leśnictwa.

Rola leśnych kompleksów promocyjnych ma szczególne znaczenie w polityce leśnej państwa, są one liderami w tworzeniu promocji i wizerunku w regionie. Postrzegane gdzieś jako „parki narodowe w Lasach Państwowych” nie są jednak dla nich konkurencją, lecz mogą być ich doskonałym uzupełnieniem. Odciążają je od nadmiernego ruchu turystycznego, chronią cenne obszary przyrodnicze, „kanalizują” ruch turystyczny. Wypracowują kompromis pomiędzy produkcją drewna, a zachowaniem walorów przyrody i czynieniem lasu przyjaznego człowiekowi. Poprzez prowadzoną przez leśników-edukatorów szeroko pojętą edukację leśną społeczeństwa są najważniejszym narzędziem w masowej promocji trwale zrównoważonej gospodarki leśnej i public relations. Jednak paradoksem public relations jest to, że nie jest on do końca rozumiany, szanowany i akceptowany przez polityków i decydentów, zwłaszcza że zwierzchnicy oczekują jednocześnie efektów: kształtowania korzystnego wizerunku i wysokiej reputacji LP.

Najważniejszą relacją w komunikowaniu się leśnika ze społeczeństwem jest zaufanie, wzajemne zrozumienie i odpowiedzialność. Tylko wspólne określenie celu, przekonanie innych o słuszności swoich działań i podjęcie ich razem (ryc. 2), umożliwia skuteczne działanie.

Fot. 1. Pod wieloma względami Leśny Kompleks Promocyjny „Sudety Zachodnie” może być alternatywą dla niektórych parków narodowych
Photo 1. With several aspects “Sudety Zachodnie” Forest Promotional Complex can be the alternative for some of the national parks

Ryc. 2. Wspólne określenie celu umożliwia skuteczne działanie
Fig. 2. Collective aim setting allows effective action

Do największych wydarzeń edukacyjnych o zasięgu międzynarodowym w Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Sudety Zachodnie” można zaliczyć:

► „Zielony Rower”

W dwóch edycjach programu autorskiego wzięło udział 5500 osób, w tym 200 leśników z terenu całej Polski, a także leśnicy z Niemiec i Czech. Liderzy edukacji leśnej biorący udział w tych warsztatach zostali postawieni w dwóch rolach: byli nauczycielami i uczyli o lesie, a także byli uczniami i poznawali metodykę skutecznej i ciekawej edukacji. „Zielony Rower” to poszukiwanie wspólnej płaszczyzny porozumienia i sposobu przekazywania istotnych informacji z zakresu leśnictwa i lasu dla potencjalnego odbiorcy. Warsztaty pozwoliły wyłonić osoby, które w ciekawy sposób przekonały o słuszności swoich poglądów i przekonań. Był to test na określenie cech osobowych i predyspozycji do pełnienia niełatwej roli lidera edukacji leśnej;

► „Spacery Transgraniczne”

Organizowane ze strony polskiej przez Stowarzyszenie Pogranicze, a koordynowane przez Saksońską Fundację Przyroda i Środowisko LaNU działającą w obszarach tematycznych: edukacja ekologiczna, ochrona przyrody i klimatu. Polsko-niemiecki program łączący ze sobą aktywną turystykę z edukacją leśną i integracją przygraniczną. Spacery umożliwiły gościom z Niemiec poznanie najpiękniejszych miejsc w Izerach, zarówno polskich jak i czeskich. Uczestnicy to grupy niemiecko-polskie, w różnym wieku i różnej profesji. Najmłodszy uczestnik miał 7 lat, a najstarszy 78 lat. Wędrowali obok siebie górskimi szlakami przez 25 km. Program realizowany był w latach 2006-2008 ramach funduszu Interreg IIIa;

► „Nasze Izery”

To program polsko-czeski dla nauczycieli i uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Nauczyciele poznawali las poprzez gry i zabawy na projektowanej ścieżce przyrodniczej. Ich rola polegała na przygotowaniu opracowania metodycznego tej ścieżki i przygotowaniu scenariuszy zajęć przystosowanych do różnych poziomów nauczania.

Działania edukacyjne w Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Sudety Zachodnie” dążą do uzyskania poparcia dla prowadzonych swoich działań. Prowadzenie edukacji w ciekawy i interesujący sposób przybliży las. Można go pokazać go w skali makro i mikro, a w efekcie nauczyć szacunku i respektu do otaczającej nas przyrody. Bacznie postrzegane są trendy panujące w społeczeństwie i ich wpływ na zachowanie się ludzi, a w konsekwencji poprawić ma to stan świadomości ekologicznej, przez co i środowiska przyrodniczego.

Obszar wnętrza Gór Izerskich to nie tylko unikatowy świat przyrody na tej szerokości geograficznej, ale także nocne niebo, które jest nawet 20 razy ciemniejsze niż w większym mieście. Obecnie o zanieczyszczeniu światłem mówi się tak samo jak o zanieczyszczeniu powietrza, wody, czy gleby. Jest to bardzo ważny problem zwłaszcza dla Gór Izerskich, które przeżyły klęskę ekologiczną. Tworzony jest program edukacyjny ochrony ciemności nocnej (inaczej zanieczyszczenie światłem) przez Uniwersytet Wrocławski Instytut Astronomii i Nadleśnictwo Świeradów. Zainteresowani współpracą na tym polu są również naukowcy z Czech i Niemiec. W ramach programu, projektowana jest ścieżka astronomiczna. Ma ona przybliżyć wielkości panujące w kosmosie, skutki zanieczyszczenia światłem w przyrodzie i w życiu człowieka.

Tereny leśne stanowią naturalną scenografię do wielu produkcji filmowych, nie tylko polskich. Urokliwe miejsca, romantyczny charakter lasów umożliwiły powstanie wielu dzieł. Las i przyroda izerska od zarania dziejów były natchnieniem dla wielu twórców. W zakątku absolutnej ciszy, niekiedy groźnej, mrocznej, ale zapewne baśniowej, w której słychać jedynie śpiew ptaków i bulgotanie wody, powstawały wielkie dzieła. Nie bez przyczyny też, Carl Maria von Weber przyjeżdżał w Góry Izerskie, które zainspirowały go do napisania grywanej po dziś opery „Wolny Strzelec”. Kompozytor ten – twórca niemieckiej opery romantycznej, polubił te góry i wsłuchiwał się w opowieści o myśliwych. Noblista Gerhard Hauptmann umieścił akcję swojego dramatu „A Pippa tańczy” w starej hutniczej izerskiej karczynie. Niepowtarzalny świat przyrody, występujący w tak niedużych górach przyciąga nawet producentów seriali, takich jak „Pierwsza miłość”, Wiedźmin, czy też filmów historycznych „Tajemnica twierdzy szyfrów”, „Gdzie jest generał”. Zmienność, różnorodność i bogactwo terenu w połączeniu z walorami kulturowymi umożliwia realizację tak cennych produkcji jak chociażby „W dół kolorowym wzgórzem”. A może też z tych samych powodów niemiecka reżyser Nicole Volpert zrealizowała polsko-niemiecką produkcję „Pogranicze”, która jak stwierdziła „lasy polskie są znacznie ładniejsze niż nasze”.

Na potrzeby komunikacji społecznej powstał w Nadleśnictwie Świeradów ośrodek edukacyjno-promocyjny, którego główna funkcja polega na promowaniu zrównoważonej gospodarki leśnej w Lasach Państwowych. Koordynacyjne Centrum Edukacji i Promocji Przyrodniczo-Leśnej zostało utworzone dzięki wsparciu finansowemu przez fundusz Interreg IIIa. Dodatkowo na terenie Nadleśnictwa Szklarska Poręba powstał jedyny w Polsce Ośrodek Edukacji Ekologicznej „Jeleniówka” założony przez Koło Łowieckie „Jeleń”. Prowadzi go łowiec i jednocześnie leśnik. Stanisław Gmyrek w ciekawy sposób opowiada o tym, co sam podpatrzył w lesie, a zwłaszcza o tak trudnym temacie, jakim jest zabijanie zwierząt.

Realizowanie tylu zadań wymaga dużego zaangażowania wielu osób, czasu i nawiązywania nowych kontaktów. Jednak wspólne działania oplacają się, łączą ludzi,

umożliwiają poznawanie ciekawych osobowości, pozwalają przełamywać bariery. Jeżeli cel jest określony przez grupę, można dojść do niego łatwiej. Wystarczy tylko chcieć. Jak powiedziała nasz noblistka Wisława Szymborska “tyle wiemy o sobie, ile nas sprawdzono”. Same słowa nic za sobą nie niosą, ale aby zaistnieć, aby uzyskać wysoką reputację, należy wielokrotnie pokazać społeczeństwu swoje dokonania i możliwości.

Fot. 2. Zdjęcie z planu filmowego filmu „Grenzland”
Photo 2. Shot from the “Grenzland” movie location

Wnioski

Komunikacja poprzez edukację leśną jest najważniejszym narzędziem public relations w Lasach Państwowych.

Leśnik prowadzący edukację leśną powinien zapoznać się z praktycznymi podstawami public relations, dlatego tak ważne jest utrzymywanie ciągłych kontaktów i szkolenie pracowników zajmujących się tym tematem.

Public relations i edukacji leśnej nie można traktować jako jednorazowe zdarzenie.

Należy pracować na przygotowanych, przemyślanych i zaplanowanych programach edukacyjnych i public relations.

W organizacji nadleśnictwa, stanowisko dla pracownika prowadzącego komunikację społeczną, powinno być bezpośrednio podporządkowane nadleśniczemu.

Zbigniew Kamiński

Nadleśnictwo Świeradów

zbigniew.kaminski@wroclaw.lasy.gov.pl